

ΠΕΙΡΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΣΤΑ ΛΙΜΕΝΑΡΙΑ

Τάκης Τσιμπογκλής

Τη διήγηση αυτή την άκουσα από τη γιαγιά μου Μαρία Βασιλείου Τσιμπογκλή, το γένος Παπαοικονόμου, που πέθανε το 1950 σε ηλικία 97 ετών. Επειδή αναφέρεται στα πρώτα χρόνια της ζωής των Λιμεναρίων, παρουσιάζει ιστορικό ενδιαφέρον, γι' αυτό και τη δίνω στη δημοσιότητα, καταγράφοντάς την μάλιστα με τα ίδια τα λόγια της γιαγιάς μου, όπως έμειναν χαραγμένα από την παιδική μου ηλικία.

Μέχρι τον καιρό που ήρθε η εταιρεία Σπάιδελ στα Λιμενάρια, παιδί μου, εμείς δεν είχαμε καμιά ασφάλεια στο νησί μας. Οι πειρατές, τι πειρατές, παιδί μου, να, κατσκοκλέφτες από τα παράλια της Παλιάς Ελλάδας ήταν, μας επισκέπτονταν τακτικά και ρήμαζαν το νησί.

Ένα κονταρόξυλο ήθελε ακόμη να βασιλέψει ο ήλιος. Οι 5-6 άνθρωποι που καθόμασταν στο Λιμενάρ μαζί με το βίγλα¹ φεύγαμε και πηγαίναμε επάνω στα Καλύβια και πέφταμε να κοιμηθούμε. Οι σκίνοι, τα κουτσίνια κι οι λυγαριές ήταν ως επάνω και φοβόσουν να περάσεις το στενό δρόμο στα σκοτεινά. Φοβόμασταν και τα στοιχειά ακόμη. Το μέρος ήταν έρημο κι άγριο. Εγώ όλη τη μέρα ήμουν στο Λιμενάρ. Είχα μαγαζί· πωλούσα καπνό, ζάχαρη, γεννήματα και έκανα και κανένα καφέ σε κανένα περαστικό ή ναυτικό. Έδινα και ρακί και κρασί. Το μάτι μας όμως ήταν πάντα στο πέλαγος. Μόλις βλέπαμε κανένα ύποπτο καΐκι και καταλαβαίναμε ότι ήταν πειρατές, αμέσως βγαίναμε στα σοκάκια και φωνάζαμε: κλέφτες, κλέφτες, κλέφτες. Και τότε όλοι οι χωριανοί μαζί με τους δύο Τούρκους τσανταρμάδες², που κάθονταν στο κουλέ, τρέχοντας φεύγαμε απ' το χωριό. Κρυβόμασταν σε δασωμένα ραχώνια κι από κει παρακολουθούσαμε πότε θα ξαναμπούν στα καΐκια για να φύγουν. Όταν έφευγαν, γυρίζαμε πίσω για να δούμε τις ζημιές που έκαναν. Δε χαλνούσαν κόσμο συνήθως, κλέφτες ήταν, πεινασμένοι κι άγριοι άνθρωποι.

Έτσι σε μια επιδρομή που έκαναν, εγώ βρέθηκα στο πηγάδι το «χωρια-

1. Φύλακας του χωριού.

2. Χωροφύλακες.

κό» για νερό. Ο κόσμος φοβισμένος τρέχοντας έβγαινε από το χωριό και φώναζε: κλέφτες, κλέφτες, φύγετε έξω, φύγετε. Κι εγώ μαζί μ' αυτούς παράτησα τις στάμνες και βρέθηκα στα μέρη που κρυβόμασταν.

Μετά απ' τον πρώτο τρόμο και λαχτάρα που είχα πάρει, τότε θυμήθηκα ότι στο σπίτι-μαγαζί που είχα, στην κούνια του (τσαντίλα) άφησα το παιδί να κοιμάται· ήταν το πρώτο μου παιδί η Σμαράγδα. Μου ήλθε τρέλα στο κεφάλι· το παιδί μου θα τό 'χανα για πάντα. Σε κείνο το σπαραγμό πού 'χα, μωρέ μάτια μου, ακούω μια παιδική φωνή να φωνάζει: Θεία Μαλίλααα³, θεία Μαλίλααα, έλα να πάρς το παιδί μ' είπαν οι κλέφτες, γιατί ξύπνησε και κλαίει. Γνώρισα τη φωνή του παιδιού και κατάλαβα ότι ήταν ο μικρός Λάζαρος, ο Λάζαρος ο Βράνος, που κάνει το βαρκάρη σήμερα.

Η ψυχή μου πήγε στη θέση της ότι ζούσε το παιδί, αλλά σας εξομολογούμαι ότι δεν τόλμησα να πάω να το πάρω, όσο οι κλέφτες ήταν στο χωριό. Δεν μ' άφηναν και οι συγχωριανοί μου. Ευτυχώς, το παιδί τους ξύπνησε, φαίνεται, την ανθρωπιά τους σε τέτοιο σημείο, ώστε να το λυπηθούν και να βάλουν το μικρό Λάζαρο, που κι αυτός ποιός ξέρει πως ξέμεινε στο χωριό, να φωνάζει τη μάνα του παιδιού. Από το μαγαζί που πάτησαν, πήραν μόνο καπνό κομμένο και σε φύλλα που είχα. Τίποτε άλλο δεν πείραζαν.

— Αυτό, γιαγιά, ποια εποχή ήταν που έγινε;

— Παιδί μου, όταν είχα το πρώτο μου το παιδί μονάχα⁴, τη Σμαράγδα, βζαστάρι ήταν. Πόσο να σε πω, να, γύρω στα 1878. Τέτοιες επισκέψεις είχαμε κι άλλες. Σε μια με πρόλαβαν και δεν μπόρεσα να φύγω. Μ' έβαλαν να τους βάλω να φάνε και να πιούνε ρακί. Έφαγαν, ήπιαν και μέθυσαν τόσο πολύ που άρχισαν να μαλώνουν μεταξύ τους. Ξαφνικά ο ένας απ' αυτούς έμπηξε το πηρούνι που έτρωγε στο κεφάλι του άλλου. Τον πήραν τα αίματα κι αυτό τους έκανε να σηκωθούν να μπουν στο καΐκι τους και να φύγουν.

— Τα μεταλλεία του Σπάιδελ πότε άρχισαν να λειτουργούν, γιαγιά, στα Λιμενάρια;

— Το 1903 ήλθε ο Σπάιδελ, παιδί μου. Έρθε κόσμος πολύς απ' όλα τα μέρη της πατρίδας μας· ακόμα και γκέκηδες (τουρκαλβανοί). Τρεις χιλιάδες εργάτες δούλεβαν τότε. Πλήρωνε ο Σπάιδελ σε χρυσές λίρες Τουρκίας, τις οποίες έφερνε, λόγω ποσότητας, σε ξύλινα κασάκια απέξω. Τότε με τα λεφτά που έπεσαν στον τόπο κτίστηκαν τα σημερινά μεγάλα σπίτια στα Λιμενάρια και από τότε ημέρεψε ο τόπος κι εξαφανίστηκαν οι πειρατές και οι κλέφτες.

3. Μαρία.

4. Γέννησε συνολικά 12 παιδιά.